

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Sahradyan, Sonya

Title: Miten maahanmuuttajat oppivat suomea formaalin, informaalin ja non-formaalin oppimisen kautta?

Year: 2015

Version:

Please cite the original version:

Sahradyan, S. (2015). Miten maahanmuuttajat oppivat suomea formaalin, informaalin ja non-formaalin oppimisen kautta?. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 9.9.2015(Syyskuu). <http://www.kieliverkosto.fi/article/miten-maahanmuuttajat-oppivat-suomea-formaalin-informaalin-ja-non-formaalin-oppimisen-kautta/?format=pdf>

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

Miten maahanmuuttajat oppivat suomea formaalin, informaalin ja non-formaalin oppimisen kautta?

Sonya Sahradyan

Viime vuosina tutkijat eri tieteenaloilta ja eri maista ovat kiinnittäneet lisääntyvästi huomiota toisen kielen oppimiseen. Suurin osa toisen kielen oppimista käsittelevistä akateemisista tutkimuksista on tehnyt eron formaalin ja informaalin oppimisen välille, mutta vain harvoja tutkimuksia on tehty toisen kielen oppimisesta non-formaalin oppimisen kautta. Tämä artikkeli esittelee tapaustutkimuksen, joka tarkastelee maahanmuuttajien kokemuksia suomen kielen oppimisesta erilaisissa konteksteissa formaalin, informaalin ja non-formaalin oppimisen kautta.

Taustaa

Viime vuosikymmenen aikana formaalista, informaalista ja non-formaalista oppimisesta on raportoitu laajasti eri kansainvälisissä organisaatioissa, kuten Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestössä (OECD 2007) ja Yhdistyneiden kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestössä (UNESCO 2012). Lisäksi monet tutkijat ovat tutkineet formaalia, informaalia ja non-formaalista oppimista eri tieteenaloilla, esimerkiksi kasvatustieteessä ja sosiologiassa (esim. Eshach 2007; Kilpi-Jakonen et al. 2014). Vain harvoja tutkimuksia on tehty non-formaalista oppimisesta kielitieteen alalla, erityisesti soveltavassa kielitieteessä, vaikka poikkeuksia on olemassa (esim. Eaton 2010). Suurimmassa osassa akateemisista tutkimuksista koskien toisen kielen oppimista on tehty ero formaalin ja informaalin oppimisen välillä ja on kiinnitetty enemmän huomiota oppimiskonteksteihin, erityisesti koulussa ja koulun ulkopuolella (esim. Saville-Troike

2005).

Tutkimukseni (Sahradyan 2012) keskittyy toisen kielen oppimistapoihin, kuten muodolliseen koulutukseen, arkipäivän toimintoihin ja suunniteltuihin toimintoihin, jotka tapahtuvat formaalin, informaalin ja non-formaalin oppimisen kautta eri konteksteissa. Tämän artikkelin päätavoite on tarkastella maahanmuuttajien kokemuksia suomen kielen oppimisesta formaaleissa, informaaleissa ja non-formaaleissa oppimistilanteissa. Lisäksi artikkelissa tarkastellaan maahanmuuttajien suomen kielen taidon kehittymistä eri oppimistavoilla formaalissa, informaalissa ja non-formaalissa oppimisessa. Tutkimus on osa laajempaa tutkimushanketta *Integroituminen ammattiyhteisöihin Suomessa* (2011–2014), jonka on toteuttanut tutkimusryhmä Jyväskylän yliopiston Soveltavan kielentutkimuksen keskuksessa (hankkeen johtaja on professori Sari Pöyhönen). Hankkeen rahoittajana on toiminut Suomen Akatemia.

Formaalin, informaalin ja non-formaalin oppimisen määrittely

Yleisesti ei ole olemassa yhtä yhteistä määritelmää formaalille, informaalille ja non-formaalille oppimiselle, koska käsitteet on määritelty eri tavoin eri aikoina ja paikoissa (Werquin 2012). Lisäksi jotkin määrittelyistä ovat päällekkäisiä ja ristiriitaisia sekä viittaavat ei vain oppimiseen, vaan myös koulutukseen tai molempiin (ks. esim. Colley et al. 2002). Tätä artikkelia varten olen muokannut formaalin, informaalin ja non-formaalin oppimisen määritelmiä, jotka ovat lähtöisin Werquinin tutkimuksista (2008, 2010). Werquin kiinnittää huomiota oppimistapoihin, kuten muodolliseen koulutukseen, arkipäivän toimintoihin ja suunniteltuihin toimintoihin.

Tutkimuksessani formaali, informaali ja non-formaali oppiminen määritellään seuraavasti:

- Formaali oppiminen on organisoitua ja strukturoitua. Sillä on oppimistavoitteita ja se tapahtuu muodollisessa koulutuksessa (esim. peruskoulu, kotoutumiskoulutus).
- Informaali oppiminen ei ole organisoitua ja strukturoitua. Sillä ei ole oppimistavoitteita, ja se on kokemusperäistä ja spontaania. Informaali oppiminen tapahtuu arkipäivän toiminnoissa (esim. puhuminen ihmisten kanssa, pelien pelaaminen).
- Non-formaali oppiminen on organisoitua ja strukturoitua jollakin tavalla. Sillä voi olla oppimistavoitteita ja se voi olla kokemusperäistä. Non-formaali oppiminen tapahtuu suunnitelluissa toiminnoissa (esim. seminaari,

työharjoittelu, vapaaehtoistyö).

Aineisto ja metodit

Tämän tutkimuksen lähestymistavaksi valittiin laadullinen tapaustutkimus, koska se mahdollistaa yksilön kokemuksen laajan tarkastelun. Keräsin empiirisen aineiston semi-strukturoiduilla haastatteluilla, jotka analysoin käyttäen laadullista sisällönanalyysia. Tutkimuksessa keskityn ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajiin (n=10), jotka ovat kotoisin kahdeksasta maasta, ja he kaikki työskentelivät kolmannen sektorin järjestöissä Suomessa. Haastattelun aikana osallistujat olivat aikuisia (24–56-vuotiaita), mutta kaksi heistä oli nuoria (14–15-vuotiaita) ja kahdeksan heistä oli aikuisia (21–56-vuotiaita), kun he muuttivat Suomeen. Haastattelut tehtiin osallistujien kanssa vuoden 2012 alussa Turussa, ja niihin sisältyi neljä eri teemaa. Tässä artikkelissa esittelen lyhyesti tulokset yhdestä teemasta, joka tarkastelee maahanmuuttajien kokemuksia suomen kielen oppimisesta formaalin, informaalin ja non-formaalin oppimisen kautta. En kuitenkaan tehnyt eroa formaalin, informaalin ja non-formaalin oppimisen välillä haastattelujen aikana.

Tulokset

Formaali oppiminen

Tutkimukseen osallistuneet maahanmuuttajat eivät olleet opiskelleet suomen kieltä ennen Suomeen muuttoaan, joten he oppivat suomea toisena kielenä isäntämaassaan eli Suomessa. Osallistujat alkoivat opiskella suomea eri koulutusinstituuteissa, koska he muuttivat Suomeen eri ikäisinä ja heillä oli erilaiset koulutustaustat. Maahanmuuttajat, jotka tulivat Suomeen 14- ja 15-vuotiaina, alkoivat opiskella suomen kieltä peruskoulussa, jossa heillä oli mahdollisuus kehittää suullista ja kirjallista taitoaan. Maahanmuuttajat, jotka saapuivat Suomeen aikuisina, osallistuivat suomen kielen kurssille kotoutumiskoulutuksessa, jossa he pystyivät kehittämään enemmän suomen kielen kirjallista kuin suullista taitoa. Näin ollen haastatteluaineisto osoittaa, että maahanmuuttajat oppivat suomea toisena kielenä muodollisessa koulutuksessa formaalin oppimisen kautta, millä oli tärkeä vaikutus maahanmuuttajien suullisen tai kirjallisen taidon tai molempien kehittymiseen. Aineiston analyysi myös näyttää, että maahanmuuttajien Suomeen saapumisikä vaikutti heidän suomen kielen taidon kehittymiseensä.

Informaali oppiminen

Maahanmuuttajat myös kehittivät suomen kielen taitojaan erilaisissa arkipäivän toiminnoissa informaalin oppimisen kautta. Esimerkiksi yksi osallistuji pystyi kehittämään suullista taitoaan, kun hän pelasi jalkapalloa suomalaisten kanssa. Jotkut maahanmuuttajista pystyivät kehittämään lukemisen ja/tai kuuntelemisen taitojaan katsomalla televisiota tai kuuntelemalla radiota. Muutamien osallistujien lukemisen taito kehittyi lukemalla kirjoja sekä lehtiä ja/tai mainoksia. Suurin osa maahanmuuttajista kehitti suullista taitoaan puhumalla ystävien, naapurien, kurssikavereiden ja työkavereiden kanssa eri konteksteissa. Siten tuloksien mukaan maahanmuuttajat myös oppivat suomea toisena kielenä erilaisissa arkipäivän toiminnoissa, jotka tapahtuivat milloin ja missä vain informaalin oppimisen kautta. Aineisto näyttää, että arkipäivän toiminnot tarjoavat osallistujille mahdollisuuksia kehittää suomen kielen taitoaan, erityisesti kuuntelemisen, lukemisen ja puhumisen taitoa. Arkipäivän toiminnot eivät kuitenkaan edistäneet maahanmuuttajien kirjoittamisen taidon kehittymistä.

Non-formaali oppiminen

Formaalin ja informaalin oppimisen lisäksi maahanmuuttajat oppivat suomea myös non-formaalin oppimisen kautta erilaisissa suunnitelluissa toiminnoissa. Lähes kaikki maahanmuuttajat, jotka osallistuivat tähän tutkimukseen, pystyivät kehittämään suullista taitoaan osallistumalla seminaareihin, työpajoihin ja muihin vastaaviin toimintoihin. Työharjoittelu ja vapaaehtoistyö olivat myös hyödyllisiä maahanmuuttajille. Tällöin he pystyivät kehittämään suullista tai kirjallista taitoaan tai molempia riippuen siitä, minkälaisia tehtäviä heidän täytyi tehdä töissä. Eri ammatillisen ja yliopistokoulutuksen kurssit, joilla opetettiin suomeksi, auttoivat kaikkia osallistujia kehittämään sekä suullista että kirjallista taitoa. Tämä osoittaa, että maahanmuuttajat oppivat suomea toisena kielenä suunnitelluissa toiminnoissa non-formaalin oppimisen kautta, jota tapahtui yhtäältä muiden toimintojen rinnalla ja toisaalta tarkoituksellisissa oppimistoiminnoissa. Empiirinen aineisto osoittaa, että maahanmuuttajat oppivat suomen kieltä myös non-formaalin oppimisen kautta, mikä tuki suullisen tai kirjallisen taidon tai molempien kehittymistä.

Johtopäätökset

Tässä artikkelissa olen esitellyt maahanmuuttajien kokemuksia suomen kielen

oppimisesta paitsi formaalin ja informaalin, myös non-formaalin oppimisen kautta. Kaikki kolme oppimisen tapaa ilmenevät usein erilaisissa konteksteissa. Tutkimustulokset näyttävät, että maahanmuuttajat oppivat suomea toisena kielenä muodollisessa koulutuksessa formaalin oppimisen kautta sekä arkipäivän toiminnoissa ja suunnitelluissa toiminnoissa informaalin ja non-formaalin oppimisen kautta. Jokainen näistä oppimistavoista näyttää tukevan suullisen tai kirjallisen taidon tai molempien kehittymistä formaalissa, informaalisissa ja non-formaalissa oppimisessa. Lisäksi tulokset osoittavat, että osallistujat pystyivät kehittämään suomen taitoaan myös non-formaalissa oppimisessa, jolloin suomen kielen oppimista tapahtui samalla, kun he suorittivat ammattiin liittyvää koulutusta. Tutkimus antaakin uusia ja tärkeitä oivalluksia yleensä toisen kielen oppimisesta ja erityisesti maahanmuuttajien kielen oppimisesta. On kuitenkin tarpeellista tutkia lisää eritaustaisten oppijoiden kokemuksia, jotta saadaan parempi ja syvempi ymmärrys toisen kielen oppimisesta.

Kirjoittaja on tohtorikoulutettava Soveltavan kielentutkimuksen keskuksessa Jyväskylän yliopistossa. Hän tekee väitöskirjaa kolmannen sektorin maahanmuuttajatoimijoiden integroitumisesta suomalaiseen työelämään kielten kautta.

Lähteet

Colley, H., P. Hodkinson & J. Malcolm. 2002. *Non-formal learning: Mapping the conceptual terrain. A consultation report*. Leeds: University of Leeds Lifelong Learning Institute. http://www.infed.org/archives/e-texts/colley_informal_learning.htm

Eaton, S. E. 2010. *Formal, non-formal and informal learning: The case of literacy, essential skills and language learning in Canada*. Calgary: Eaton International Consulting Inc.

Eshach, H. 2007. Bridging in-school and out-of-school learning: Formal, non-formal, and informal. *Journal of Science Education and Technology*, 16 (2), 171–190.

Kilpi-Jakonen, E., S. Buchholz, J. Dämmrich, P. McMullin & H.-P. Blossfeld. 2014. Adult learning, labor market outcomes and social inequalities in modern societies. In H.-P. Blossfeld, E. Kilpi-Jakonen, D. Vono de Vilhena & S. Buchholz (eds.), *Adult learning in modern societies. An international comparison from a life-course perspective*. Cheltenham: Edward Elgar Publishers, 1–23.

Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). 2007. *Terms, concepts and models for analysing the value of recognition programmes*. <http://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/41834711.pdf>

Sahradyan, S. 2012. *The role of languages in the integration of working age migrants into the Finnish labour market: The case of migrants working in NGOs in Turku, Finland*. Unpublished master's thesis. University of Turku.

Saville-Troike, M. 2005. *Introducing second language acquisition*. Cambridge: Cambridge University Press.

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). 2012. *UNESCO guidelines for the recognition, validation and accreditation of the outcomes of non-formal and informal learning*. Hamburg: UNESCO Institute for Lifelong Learning.

Werquin, P. 2008. Recognition of non-formal and informal learning in OECD countries: A very good idea in jeopardy? *Lifelong Learning in Europe*, 3, 142–149.

Werquin, P. 2010. *Recognising non-formal and informal learning: Outcomes, policies and practices*. Paris: OECD Publishing.

Werquin, P. 2012. The missing link to connect education and employment: Recognition of non-formal and informal learning outcomes. *Journal of Education and Work*, 25 (3), 259–278.